

Zjoturina oziroma Velika Ajbikovka

Jože Tomšič

Nova tehnologija laserskega skeniranja zemeljskega površja (LIDAR) je odprla nove razsežnosti pri odkrivanju vhodov v jame. Potrebno je samo prepoznati temne lise na karti, prenesti podatke v GPS, si vzeti čas, pomaga pa tudi kanček sreče in čar neznanega je vse bližji.

Tako sta Borivoj in Srečko s pomočjo nove tehnologije že sredi decembra 2015 začela s pregledom terena na območju Ajbika v neposredni bližini vasi Morava, južno od Kočevja. Prva akcija ju je popeljala v šest novo odkritih jam. V dnevniku akcij sta med drugim zapisala naslednje: »Zjot 1 (Spodnja Ajbikovka, ki v nadaljevanju dobi delovno ime Zjoturina), globoko brezno, spust do globine 40 metrov, zmanjkalo vrvi«. V bistvu sta se obrnila le nekaj metrov pred takrat navideznim dnom. Ker Srečku žilica ni dala miru, sem se mu na naslednji akciji pridružil.

Namen decembrske akcije je bil priti do dna v obeh brezni in ju pregledati. Na teren sva prišla razmeroma zgodaj, zato sva se odločila, da opraviva še pregled okolice. Med sprehodom sva našla kar osem novih potencialnih vhodov.

Vhodni del brezna Zjoturina z globino malo čez 40 metrov ima na dnu relativno velike dimenzije, ki na prvi pogled ne obetajo nadaljevanja – podor in kamenje. Tokrat

Srečko opremlja vhodno vertikalno. FOTO JERNEJ TRAMTE

Meritve jame na prehodu v Križišče. Foto Jože Tomšič

sva imela srečo, kajti v steni nad dnom sta bila videti kar dve možni nadaljevanji. Eno od njiju naju je pripeljalo naprej. Rov manjših dimenzij, v katerega sva se splazila, se je kmalu izkazal kot suhi fosilni vodni rov, katerega smer in dimenzija se je dinamično spreminjala, kar jamarja ne pusti ravnodušnega.

Po približno 50 metrih se je oblika jame rahlo spremenila, fosilni rov je prešel v prelom oziroma meander, ki se je po manjši stopnji spet spremenil. Pojavile so se posamezne manjše kapniške oblike, ki so izstopale na točki, ki sva jo poimenovala Križišče. Tu sta se ponujali dve nadaljevanji, ki sta zahtevali prerivanje po ozkih rovih, plazenje, pretikanje, vseskozi pa je bilo čutiti zelo močan prepih. Žal nisva imela potrebne opreme, da bi se lotila obetavnega meandra, iz katerega je vel močan prepih. Na srečo sva našla prehod skozi zasigane dele, ki pa se je v prvem trenutku skrival kot senca v faseti. Če ne vidiš, ne verjameš.

Prehod v najbolj zasigan del jame je bilo treba izvesti s provizoričnim širjenjem. Sledil je najbolj krvoločni del jame, okrog 30 metrov dolg rov, v katerem sta zastajala dih in pogovor. Le firbec te lahko pelje čez Kunin tepih, čigar tla so prekrita z iztrebki kun. Bljak in še enkrat bljak. Zanimivo pa je bilo, da nisva ugotovila, od kod kune prihajajo.

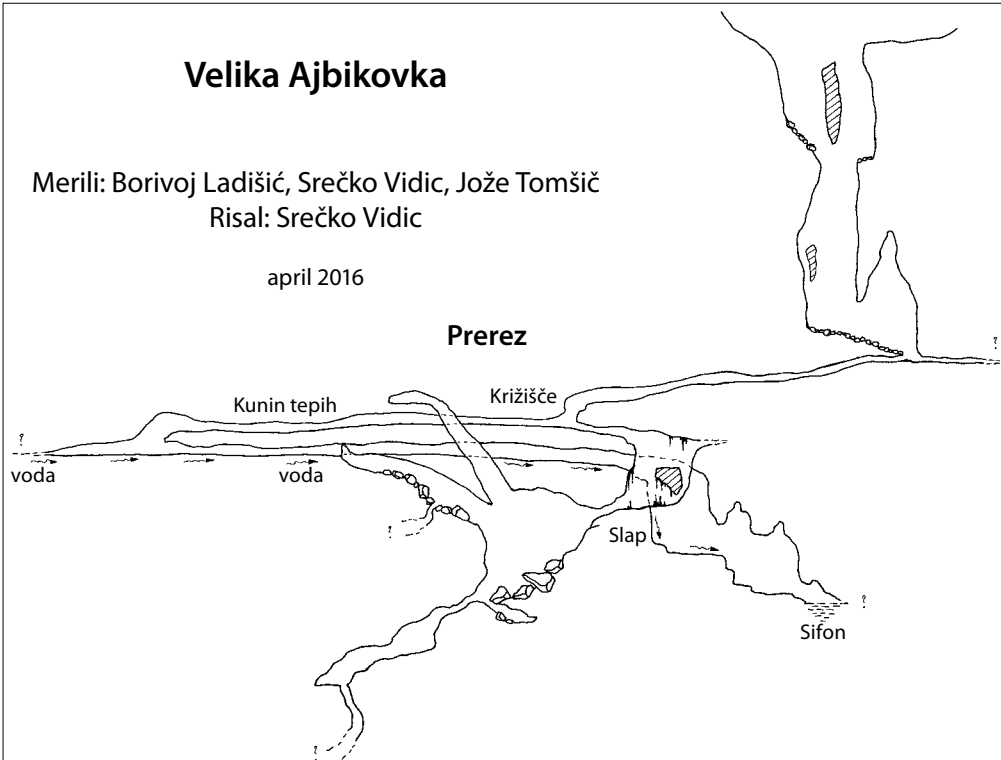
Na koncu te gnusobe je bila manjša stopnja, ki je pripeljala do vode, aktivnega toka, ki se preliva v manjšo dvoranico. V njej se je skrivalo nadaljevanje v obliki meandra s spremenljivo širino in višino, pod njim je tekla voda. Poglavitno je bilo, da je bil prehoden, pa čeprav si na določenih delih močno zaželiš, da bi se lahko kar preli.

Velika Ajbikovka

Merili: Borivoj Ladišič, Srečko Vidic, Jože Tomšič
Risal: Srečko Vidic

april 2016

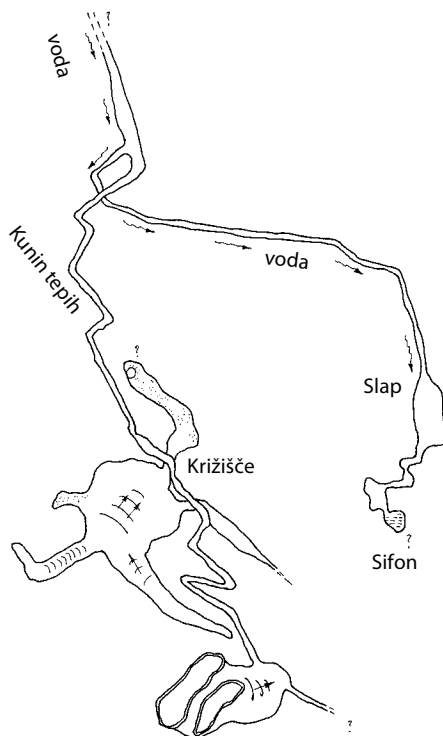
Prerez

50 m

Tloris

Meander naju je po dobrih 70 metrih pripeljal do brezna večjih dimenzij s stopnjo 10 metrov, po katerem se voda preliva v slapu. S police sva lahko samo žalostno oziroma veselo opazovala, kako izginja v globini. Poglavitno za naju je bilo, da gre jama naprej. To je bilo za naju odkritje leta 2015.

Po treh urah in pol raziskovanja, ki je vključevalo tudi merjenje, je sledila vrnitev. Ves čas sva nekako premlevala vtise, zmanjkalo naju je samo v Kuninem tepihu. Akcijo sva zaključila z 275 metrov dolžine, trenutno globino 74 metrov in dvema potencialnima nadaljevanjema.

Konec decembra smo se Srečko, Anže in jaz znova podali na območje Morave. Prvenstveni namen je bil pregledati stopnjo in brezno, kjer sva se s Srečkom ustavila na predhodni akciji. Pred spustom v Zjoturino smo sklenili, da raziščemo še Zjot 2 (zgornja Ajbikovka), brezno, v katerem nam je na globini 35 metrov zmanjkalo vrvi. Vhod leži okoli 70 metrov višje kot Zjoturina in na prvi pogled deluje mogočnejše. Vhodni stopnji, globoki več kot 20 metrov, je sledila krajša poševnina, prekrita z ostanki debel. Zadnja stopnja se je odpirala v mogočnem breznu, široka 14 metrov, ki je pripeljalo na podorno dno ogromne dvorane z nagnjenim dnom. Najnižji del dvorane je bil močno zasigan z različnimi kapniškimi oblikami. V tem delu je bilo čutiti prepah, kar je razvidno tudi na kapnikih, ki so nepravilnih oblik. Možnost nadaljevanja smo našli na mestu, kjer pa bi bilo treba odstraniti podor, za kar se nismo odločili. Čas nas je preganjal v Zjoturino. Rezultat raziskav Zjota 2 je bil: globina 66 metrov, horizontalna dolžina 72 metrov in dolžina poligona 112 metrov.

Pred skritim prehodom v nadaljevanje. Foto JOŽE TOMŠIČ

Na globini 65 metrov jamo obogati stalni tok vode. Foto ANŽE TOMŠIČ

V Zjoturini smo se razdelili v dve ekipi. Srečko je bil zadolžen za širjenje meandra, v katerega je tudi tokrat močno vleklo. Z Anžetom sva se v popolni bojni opravi, z dvema zelo težkima »prasicama« odpravila v vodni meander. Do brezna sva potrebovala malo več kot eno uro, zaradi otovorjenosti in težavnih prehodov vzdolž meandra. Po spustu v malo več kot 10 metrov globoko brezno naju je pričakal nov vijugast meander, ki pa je bil prehodni. Samo za zadnji del, manjše brezno, sva potrebovala vrvi. Prišla sva v manjšo blatno dvorano, za katero je sledila še ena, v njej jezero, globina vode dobrega pol metra, višina stropa pa največ 1 meter. Kam odteka voda, se ni dalo ugotoviti. In tukaj se je zgodba vodnega meandra zaključila s sifonom. Žal. Ali pa tudi ne, glede na težaven dostop. Meritve so nas na tem delu pripeljale do globine 81 metrov.

Sledilo je merjenje, razopremljanje in ponovno »guzenje« skozi meander. Rezultat: dva popolnoma raztrgana kombinezona in modra Anžetova izjava: »Drugič povej, v kakšno jamo gremo, pa vama bom dal raje za pivo in vaju zunaj počakal!« Po skoraj štirih urah sva bila spet pri Srečku. V tem času je opravil težaško delo tudi on. Uspelo mu je razširiti najmanj 3 metre meandra. Po grobi oceni je bilo ožine še za slaba 2 metra, v nadaljevanju pa se je videla razširitev. Na akciji smo jamo podaljšali za več ko 50 metrov in jo poglobili na 81 metrov.

V začetku januarja 2016 sva se s Srečkom znova podala na širjenje meandra. Predvidevanje se je izkazalo za dokaj natančno in tako sva po treh urah in dobrih 2 metrih stala pred novo stopnjo v neznano brezno in kot nalašč brez vrvi. Z improviziranim varovanjem se je Srečko spustil v nove dele, ki so se po 10 metrih z manjšo dvorano in prehodom v nadaljevanju za ta dan končala. Žal brez vrvi naprej ni šlo več. Poglavitno je bilo, da se Zjoturina nadaljuje in se približuje stotim metrom globine. Sledilo je razopremljanje, vremenska napoved je bila slaba in letnemu času primerna.

A gremo naprej hrbtno, bočno, ali po trebuhu? FOTO ANŽE TOMŠIČ

Raziskovanje Zjoturine se je odmikalo do začetka aprila 2016, ko se je po dolgem času Srečku pridružil Jernej. V nove dele jame sta se spustila s pomočjo vrvi po manjšem poševnem rovu in pristala v podorni dvorani večjih dimenzij. Po natančnem pregledu in sledenju prepihu sta odkrila nadaljevanje. Sledila je manjša stopnja v obliki brezna, spust po »peščeni plaži« in spet manjša dvorana, napolnjena s suho zemljo ter lijakastim vdorom na skrajnem delu dvorane, ki je z manjšim neprehodnim rovom nakazoval na novo nadaljevanje. Prehoda, imenovanega »Peščena ura«, kljub vloženemu trudu zaradi posedanja in plazenja zemlje ter večjih kamnov ni bilo mogoče izsiliti. Akcijo sta zaključila blizu magične globinske meje 100 metrov.

Ponoven napad se je v sestavi Srečko, Aleš in jaz zgodil po skoraj enem letu. Marca 2017 smo začeli širiti podoren lijak. Ko smo že mislili, da je prehod varen, se je kar od nekod vsula zemlja in treba je bilo začeti znova, malo širše. Po nekaj urah smo bili nekako prepričani, da je prehod varen. V dnevnik akcij sem zapisal: »Vertikalni podorni rov po 4 metrih pripelje v nove prehodne dele (dve manjši dvorani) v dolžini 25 metrov. Nadaljevanja nismo našli. Raziskovanje končano, Zjoturina razopremljena. Globina 102 metra.«

Na 102 metrih globine, na koncu razgibanega poligona z dolžino 453 metrov, ki trga kombinezon, ponuja dva sifona ter nevarnost »Peščene ure«, je bil sprejet dogovor, da se z raziskovanjem zaključí. Prebili smo stotko, naš trud in vnema sta bila poplačana.

Na šestih akcijah smo se z Zjoturino spopadali: Borivoj Ladišić, Srečko Vidic, Anže Tomšič, Jernej Tramte, Aleš Cvelbar in Jože Tomšič–Tom.